

บทคัดย่อ

การสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคการท่องเที่ยวไม่สามารถเป็นไปอย่างเต็มศักยภาพจากหลายสาเหตุ รวมถึง ส่วนรั่วไหลทางการท่องเที่ยว ที่เป็นรายได้จากการท่องเที่ยวที่ต้องสูญเสียไปเพื่อการนำเข้าผลผลิตขั้นกลางจากต่างประเทศ ผลจากการรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจโครงสร้างการนำเข้าผลผลิตขั้นกลางของผู้ประกอบการในธุรกิจการบริการที่พัก ธุรกิจการบริการอาหารและเครื่องดื่ม และ ธุรกิจสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง ใน 8 เขตพัฒนาการท่องเที่ยว 37 จังหวัด จำนวน 1,284 ราย ในภาพรวมภาคการท่องเที่ยวไทยมีส่วนรั่วไหลทางการท่องเที่ยวร้อยละ 28.37 โดยที่ ธุรกิจการบริการที่พักมีส่วนรั่วไหลร้อยละ 20.34 การบริการอาหารและเครื่องดื่มมีส่วนรั่วไหลร้อยละ 35.88 และ ธุรกิจสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีส่วนรั่วไหลร้อยละ 27.57 ในส่วนของผลจากการคำนวณจำแนกตามเขตพัฒนาการท่องเที่ยว 8 เขตพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนามีส่วนรั่วไหลทางการท่องเที่ยวสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 31.04 ในขณะที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก และ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม มีส่วนรั่วไหลทางการท่องเที่ยวต่ำที่สุด คิดได้ร้อยละ 16.19 และ ร้อยละ 13.69 ตามลำดับ การศึกษาพบว่า มีผลผลิตขั้นกลางเพียงไม่กี่รายการที่มีส่วนในส่วนรั่วไหลทางการท่องเที่ยวสูง เช่น เนื้อสัตว์ ยาและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร การบริการสถาบันการเงิน การค้าส่ง และ การบริการด้านธุรกิจ เป็นต้น ในด้านการประเมินรายได้รั่วไหลทางการท่องเที่ยวและประเมินผลทางเศรษฐกิจทางการท่องเที่ยว พบว่า การนำเข้าผลผลิตขั้นกลางมีผลให้เกิดขึ้นรายได้รั่วทางการท่องเที่ยวใน 8 เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมีมูลค่าเฉลี่ยปีละ 139,269.84 ล้านบาท สำหรับแนวทางสำหรับการลดส่วนรั่วไหลทางการท่องเที่ยวเพื่อนำเอาส่วนที่รั่วไหลออกไปนอกประเทศกลับเข้ามาอยู่ในมือของผู้ประกอบการในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศประกอบด้วย (1) การกำหนดธุรกิจเป้าหมายที่ชัดเจนมากกว่าจะเป็นมาตรการลดส่วนรั่วไหลในภาพรวม (2) ส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการในประเทศกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (3) การใช้อาหารไทยหลักในการชักจูงนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของนักท่องเที่ยวต่างชาติ (4) การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่า (value chain) เพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (5) การส่งเสริมให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด เบียร์ ผลไม้ และ เนื้อสัตว์ ที่ผลิตในประเทศ และ (6) สนับสนุนให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน การทำอาหารไทย หรือ การท่องเที่ยวตามวิถีชุมชน ดังปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2579) คือ การต่อยอดพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและนำเสนอสินค้าและบริการที่ผูกโยงกับวิถีไทย

คำสำคัญ: ส่วนรั่วไหลทางการท่องเที่ยว รายได้สุทธิจากการท่องเที่ยว เขตพัฒนาการท่องเที่ยว

Abstract

The role of tourism for supporting the economic expansion in Thailand had been slowdown by the tourism leakage. The tourism leakage defined as tourism revenue which losses for imports of intermediate goods. By employing the primary data based on the survey of cost structure for 3 sectors; accommodations, restaurants, and goods and services of tourism related products in 8 tourism clusters. The sample size is 1,284 observations. The results shown that tourism leakage in Thailand equals to 28.37 percent of tourism revenues. The leakage in accommodation is 20.34 percent. For restaurants, and goods and services, the leakages are 35.88 percent and 27.57 percent. The leakage in Lanna cluster is 31.04 which records the highest tourism leakage among 8 tourism clusters. The lowest leakage were founded in royal coast cluster and world heritage cluster. The leakage of these two clusters are 16.19 percent and 13.69 percent, respectively. The tourism leakage accounted for 139,269.84 million baht in 2017. Then the recommendations are (1) set up the specific policy for the cluster and sector, (2) strengthen the linkage with domestic intermediate products, (3) promote Thai food campaign, (4) develop value chain for tourism related products, (5) use domestic inputs including beer, meat, fruit and soap, (6) promote cultural tourism and community based tourism.

Keywords: Tourism Leakage, Net Tourism Revenues, Tourism Cluster